

_____ *hokimligi*
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ *maktabgacha va*
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
to'garak rahbari

_____ *ning*
20__-20__-o'quv yilliga 8-sinflar uchun

“CHIZMACHILIK”

TO'GARAK

HUJJATLARI

To'garak a'zolari haqida ma'lumot

№	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

“TASDIQLAYMAN”

MMIBDO‘ _____

**20__-20__-o‘quv yilli uchun tuzilgan “Chizmachilik” nomli to‘garagining
ISH REJASI**

№	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Chizmachilik kursiga kirish.	1		
2.	Takrorlash.	1		
3.	Chizmalarni taxt qilish. Standart.Format. Masshtab	1		
4.	Takrorlash.	1		
5.	Chiziq turlari. O‘lcham qo‘yilsh qoidalari.	1		
6.	Takrorlash.	1		
7.	Chizma shriftlari va ularning o‘lchamlari.	1		
8.	Takrorlash.	1		
9.	Bosh va yozma harflar hamda raqamlarning yozilishi.	1		
10.	Takrorlash.	1		
11.	Geometrik yasashlar. Turli xil chiziqlar chizish.	1		
12.	Takrorlash.	1		
13.	Burchaklar chizish va ularni teng bo‘laklarga bo‘lish. Muntazam ko‘pburchaklar yasash.	1		
14.	Geometrik naqsh - girih chizish.	1		
15.	Tutashmalar. to‘g‘ri, O‘tmas va O‘tkir burchak tomonlarini tutashtirish.	1		
16.	Ikki aylananani uchinchi aylana yordamida tutashtirish.	1		
17.	Proyeksiyalash usullari. Markaziy va parallel proyeksiyalash.	1		
18.	Oktant va epyur haqida umumiy tushuncha.	1		
19.	To‘g‘ri chiziqning proyeksiyalari.	1		
20.	Tekis shakllarning proyeksiyalari.	1		
21.	Modelni bitta, O‘zaro perpendikular ikkita va uchta tekislikka proyeksiyalash.	1		
22.	Geometrik jismlar va ularning proyeksiyalarini yasash.	1		
23.	Ko‘pyoqliklarning yoyillmalari.	1		
24.	Silindr, konus, shar va piramidaning proyeksiyalari.	1		
25.	Aylanish sirtlari shaklining yoyillmalari.	1		
26.	Ko‘rinishlar. asosiy, bosh va mahalliy ko‘rinishlar.	1		
27.	Texnik modelni konstruksiyalash va uning ko‘rinishlarini chizish.	1		
28.	Oddiy model chizmalarini tahlil qilish, geometrik jismlarga ajratish.	1		
29.	Chizmalarni o‘qish tartibi va qoidalari.	1		
30.	Aksonometrik proyeksiyalar haqida umumiy tushuncha.	1		
31.	Tekis shakllarning aksonometriyalarini frontal dimetriya va izometriyada yasash.	1		
32.	Detalning frontal dimetrik proyeksiyasi.	1		
33.	Aksonometrik proyeksiyalar bo‘ylcha amaliy mashg‘ulot.	1		
34.	Eskizlar haqida tushuncha va uni chizish bosqichlari. O‘quv modelining eskizini chizish.	1		

Sana: “ ” _____ 20__-yill. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Chizmachilik kursiga kirish.

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy: o‘quvchilarning tasavvur hamda tafakkur qilish qobiliyatini o‘shirish, texnika yordamida turli buyumlar va ularning detallarini yasash hamda nazorat qilishga o‘rgatish.

Tarbiyaviy: chizmani o‘qish va chizishni bilishning asosiy chizmachilikda har bir narsaning shartli va soddalashtirib tasvirlanishini mukammal egallash, o‘z g‘oyalari va fikrlarini ifodalashda chizmalardan foydalanish.

Rivojlantiruvchi: ko‘plab turli narsalarning rasmlarini xayolan qo‘lda chizib, mashq qilish, rasm (chizma) chizishga moyilligi oshirish, hamda o‘zida fazoviy tasavvur hosil qilish va mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish.

O‘quvchilarda shakllantiriladigan tayanch kompetensiyalar elementlari:

Kommunikativ kompetensiyasi:

mavzudan kelib chiqib to‘g‘ri javob bera oladi.

O‘zini o‘zi rivojlantirish kompetensiyasi:

shaxs sifatida doimiy ravishda o‘zini-o‘zi rivojlantirib, jismoniy, ma‘naviy, ruhiy va intellektual kamolotga intila oladi.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suhbat, testlar, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, kichik guruhlarda ishlash, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tqazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Har bir fanning paydo bo‘lish tarixi uning qanchalik muhim ahamiyatga ega ekanligidan, qadimiyligidan, jamiyatning taraqqiyotiga qo‘shayotgan hissasidan kelib chiqqan holda qadrlanadi.

Ibtidoiy odamlar o‘z his-tuyg‘ularini g‘orlardagi devorlarga, tog‘lardagi qoyalarga turli tasvirlar chizish orqali muhrlashga harakat qilishgan. Bu chizgi-tasvirlar chizmachilikning ibtidoiy boshlanishi hisoblanib, o‘sha davrdagi odamlarni fikr yuritishga majbur qilib, ongini rivojlantirishga turtki bo‘lgan va mantiqiy fikrlash yordamida o‘zining fazoviy tasavvur qilish qobiliyatini o‘stirish orqali odam qiyofasiga kirgan. Demak, insoniyat tarixida ilk bor yaratilgan fan chizmachilik (chizmalar chizish) hisoblanadi. Qadimda misrliklar turar joylar, saroylar, ibodatxonalarni qurishda eng oddiy usul bilan bo‘lsa-da, bu inshootlarning shakl va o‘lchamlarini tasvirlay olganlar. Qadimgi zamon papiruslari, qoyalarga cho‘kichlab ishlangan rasmlar, devorlardagi naqqoshlik, xattotlik san‘ati va shunga o‘xshash tasvirlar o‘sha davr xalqlarining chizma sohasidagi birinchi tushunchalarini aks ettiradi. Shaharlarning saqlanib qolgan qoldiqlari, binolarning plan va fasadlari hamda turli hujjatlar buning dalilidir.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash

1. Chizma deb nimaga aytiladi?

2. O‘rta Osiyoda chizmachilikning rivojlanish tarixi to‘g‘risida nimalarni bilasiz?

3. Standart nima?

V. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchiliklarini muhokama qilish, rag‘batlantirish.

VI. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

Sana: “ ” _____ 20__-yill. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Takrorlash.

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy: o‘quvchilarning tasavvur hamda tafakkur qilish qobiliyatini o‘shirish, texnika yordamida turli buyumlar va ularning detallarini yasash hamda nazorat qilishga o‘rgatish.

Tarbiyaviy: chizmani o‘qish va chizishni bilishning asosiy chizmachilikda har bir narsaning shartli va soddalashtirib tasvirlanishini mukammal egallash, o‘z g‘oyalari va fikrlarini ifodalashda chizmalardan foydalanish.

Rivojlantiruvchi: ko‘plab turli narsalarning rasmlarini xayolan qo‘lda chizib, mashq qilish, rasm (chizma) chizishga moyilligi oshirish, hamda o‘zida fazoviy tasavvur hosil qilish va mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish.

O‘quvchilarda shakllantiriladigan tayanch kompetensiyalar elementlari:

Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi:

mavjud axborot manbalaridan (internet, televizor, radio (audio-video yozuv), telefon, kompyuter, elektron pochta va boshq.) foydalana oladi.

Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi:

Mehnat qonunchiligida o‘z haq huquqlarini biladi, jamiyat va oilasi manfaatlari uchun xizmat qila oladi.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suhbat, testlar, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, kichik guruhlarda ishlash, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism:

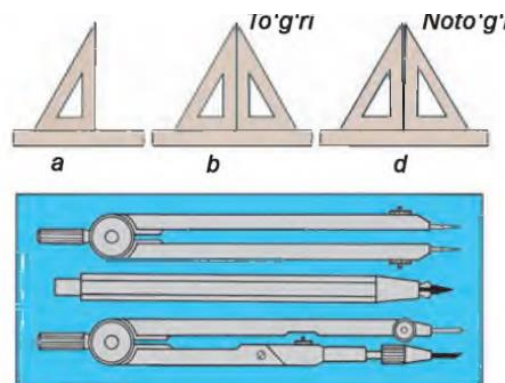
a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash:

a) Savol – javob o‘tqazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Gotovalniy (chizmachilik asboblari to‘plami). Aylanalami chizadigan, chiziqlami o‘lchaydigan, chizmalami tushlaydigan va boshqa ishlami bajarish uchun qo‘llaniladigan asboblarni to‘plami gotovalniy deyiladi (1.9-chizma). Chizmachilik sirkuli. Chizadigan (1.10-chizma, a) va o‘lchaydigan (1.10-chizma, b) sirkullar bo‘ladi. Chizadigan sirkul aylana va aylana yoylarini chizishda ishlatiladi. Aylana yoki ularning yoylarini chizishga kirishishdan oldin sirkulning grafit sterjenini va ignasining uchlarini baravar qilib olish kerak (1.11-chizma, a). Ularning noto‘g‘ri joylashishi 1.11-chizma, b da ko‘rsatilgan. Rejalash sirkuli yoki o‘lchagich. O‘lchamlarni o‘lchash chizg‘ichidan chizмага va chizmadan o‘lchash chizg‘ichiga ko‘chirish uchun rejalash sirkulidan, ya‘ni o‘lchagichdan foydalaniladi. 1.10-chizma, b da o‘lchagich sirkuli ko‘rsatilgan. Sirkulga qalam o‘rniga igna o‘rnatilsa, o‘lchash sirkuli hosil bo‘ladi (1.10-chizma, d). Chizma qog‘ozi. DS 597 ga binoan yuqori sifatli B rusumli va oddiy O rusumli chizma qog‘ozlari ishlab chiqariladi. B rusumli qog‘oz uzoq vaqt saqlanadigan muhim chizmalami chizishga mo‘ljallangan. O rusumli qog‘oz uzoq vaqt saqlanishi talab qilinmaydigan chizmalami chizishda ishlatiladi. Ish o‘rnini tashkil qilish. Ish o‘mi avvalo yaxshi yoritilgan bo‘lishi kerak. Ishning sifati va unumi, asosan, shunga bog‘liq.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash

1. Chizish asboblari nimalar kiradi? Chizma buyumlarigachi?
2. Uchburchakliklarning to‘g‘ri yoki noto‘g‘riligi qanday tekshiriladi?
3. Qanday qalamlar bo‘ladi? Ular qanday belgilanadi?

V. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchilliklarini muhokama qilish, rag‘batlantirish.

VI. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

Sana: “ ” _____ 20__-yill. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Chizmalarni taxt qilish. Standart. Format. Masshtab

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy: o‘quvchilarning tasavvur hamda tafakkur qilish qobiliyatini o‘shirish, texnika yordamida turli buyumlar va ularning detallarini yasash hamda nazorat qilishga o‘rgatish.

Tarbiyaviy: chizmani o‘qish va chizishni bilishning asosiy chizmachilikda har bir narsaning shartli va soddalashtirib tasvirlanishini mukammal egallash, o‘z g‘oyalari va fikrlarini ifodalashda chizmalardan foydalanish.

Rivojlantiruvchi: ko‘plab turli narsalarning rasmlarini xayolan qo‘lda chizib, mashq qilish, rasm (chizma) chizishga moyilligi oshirish, hamda o‘zida fazoviy tasavvur hosil qilish va mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish.

O‘quvchilarda shakllantiriladigan tayanch kompetensiyalar elementlari:

O‘zini o‘zi rivojlantirish kompetensiyasi:

shaxs sifatida doimiy ravishda o‘zini-o‘zi rivojlantirib, jismoniy, ma‘naviy, ruhiy va intellektual kamolotga intila oladi.

Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo‘lish hamda foydalanish kompetensiyasi:

aniq hisob-kitoblarga asoslangan holda shaxsiy, oilaviy rejalarini tuza oladi.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suhbat, testlar, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, kichik guruhlarda ishlash, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tqazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Chizmani taxt qilish. Qalam bilan chizma chizish. Chizma chizishning birinchi bosqichi chiziqlarni qalam bilan ingichka qilib chizib chiqishdan iboratdir. Qalam bilan chizma chizishda asosiy qoidalar. O‘lchamlar chizmaga o‘lchash chizg‘ichi yoki rejalar sirkuli yordamida o‘lchab qo‘yiladi. Agar chiziladigan shakl simmetrik bo‘lsa, u vaqtda avval simmetriya

o‘qi chiziladi. Berilgan o‘lchamning yarmi simmetriya o‘qining ikki tomoniga o‘lchab qo‘yiladi. Yordamchi chiziqlarni chizishda qalam uchi 1.6-chizma, a kabi yoki grafit sterjeni ingichka bo‘lgan sanga qalamdan foydalaniladi. Chizma chizishning ikkinchi bosqichida chizilgan chizmaning ustidan bostirib chiziladi. Chizmani bostirib chizishda qalam qog‘ozning sifatiga qarab tanlanadi. Qog‘oz sathi g‘adir-budur bo‘lsa, qattiqroq qalam, silliq bo‘lsa, yumshoqroq qalam tanlanadi. Chizmani eng avval markaz, simmetriya o‘q chiziqlari va ingichka chiziqlarni chizishdan boshlash kerak. So‘ngra aylanalarda, radiusli yoylar, keyin to‘g‘ri chiziqlar ustidan bostirib chizish tavsiya etiladi. Asosiy kontur, ya‘ni chizmadagi barcha yo‘g‘on chiziqlar yordamchi ingichka chiziqlar ustidan 2.1-chizmada ko‘rsatilgandek, o‘rtada qoldirib chiziladi. Shuni unutmaslik kerakki, yo‘g‘on kontur, ya‘ni yo‘g‘on chiziqlar ingichka chiziqlar ichidan chizilsa, detal konturi kichiklashib, tashqarisidan chizilsa, kattalashib ketadi.

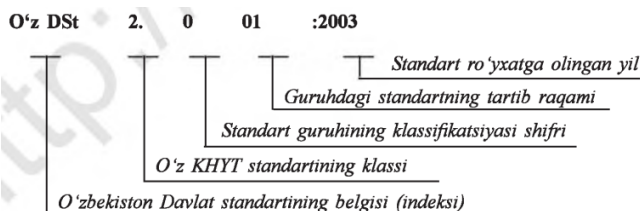
IV. Yangi mavzuni mustahkamlash

1. Chizmadagi ortiqcha va xato chiziqlar qanday o‘chiriladi?

2. Masshtab nima? Masshtablar chizmada qanday ko‘rinishda yoziladi?

V. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchiliklarini muhokama qilish, rag‘batlantirish.

VI. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

*v**eb**-saytimiz: **Zokirjon.com***

Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

40 listdan iborat chizmachilik fanidan 8-sinf o‘quvchilarga 34 soatli to‘garakni to‘liq holda olish uchun telegramdan yozing.

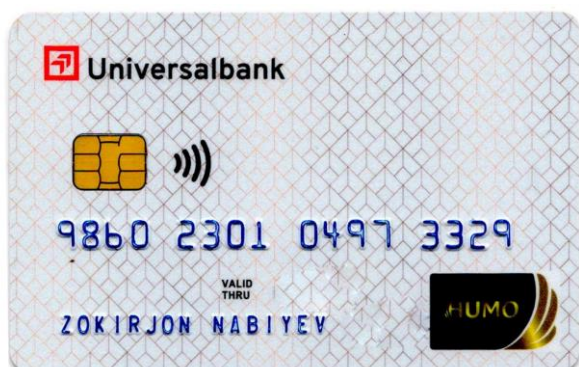
Narxi: 20 ming so‘m

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To‘lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.